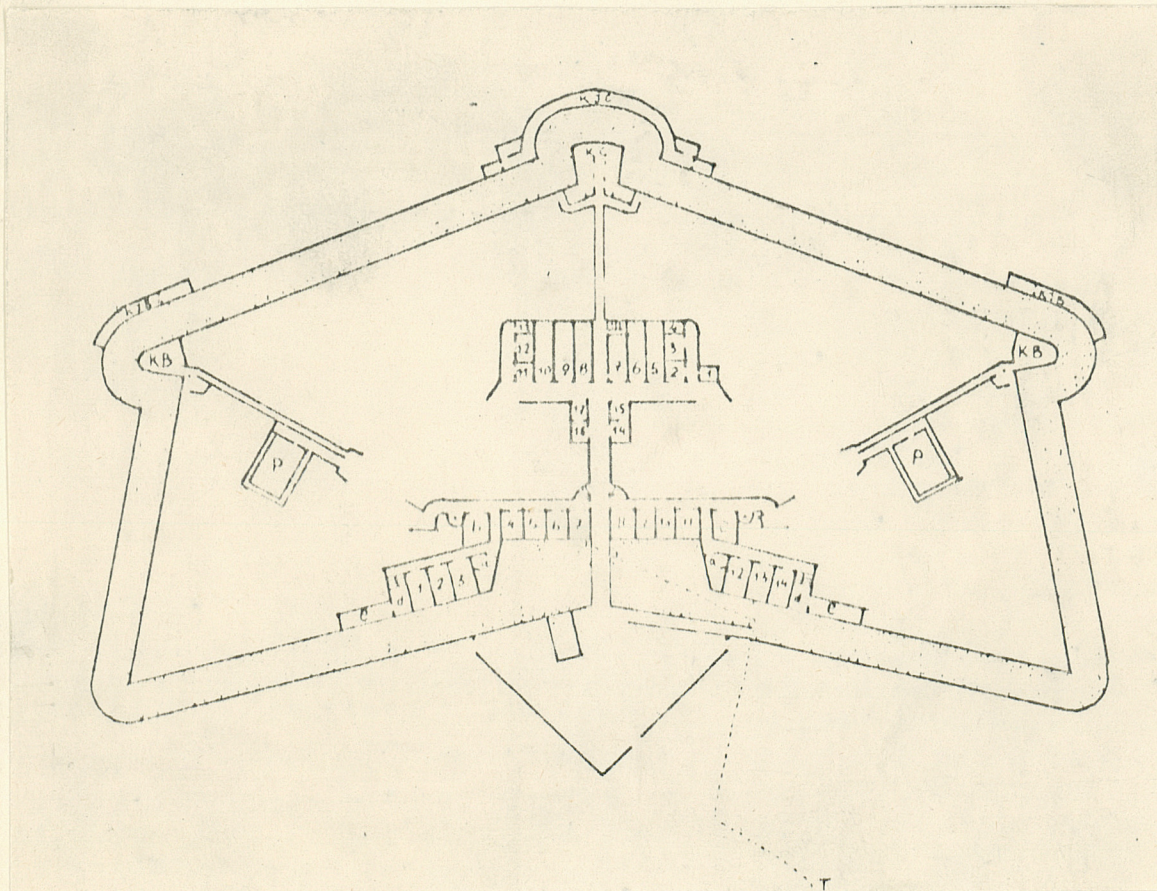

1. Obiekt **F O R T VII**
1939-1944 teren b.obozu karno-śledczego i przejściowego.

2. Czas powstania
1876 - 1880

3. Miejscowość
P O Z N A Ń

11. Zdjęcia, plan sytuacyjny, rzuty

4. Adres **Poznań**
ul. Polska

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna
Wojsk. Rejon. Zarząd Kwaterunkowo
X województwo Budowlany.
X Poznań ul. Stalingradzka 53
gmina

6. Poprzednie nazwy miejscowości

j/w

7. Przynależność administracyjna
przed 1.VI.1975

j/w

województwo

powiat

8. Właściciel i jego adres

Ludowe Wojsko Polskie
Skarb Państwa

9. Użytkownik i jego adres

Jednostka L W P

10. Rejestr zabytków

Kl III -42-624

Nr **180** data **19.06.1964 r.**

245 ~ 25.05.1983 (wpis)

autor zdjęć
data wykonania
miejsce przechowywania negatywów

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

Projekt techniczny opracowano w 1876 roku. Realizacja założenia w l. 1876-1880 przez firmę G. Stammer and Co. pod nadzorem Grefsa oraz Reepsa i Clausiusa. Obiekt wybudowany był w celach militarnych i stanowił ważne ogniwo w systemie fortyfikacyjnym twierdzy Poznań. W l. 1884-1919 dokonano kilku przebudów fortyfikacji, co związane było z przejściem na nową techniką wojskową. W okresie międzywojennym mieściły się w nim magazyny wojskowe. W czasie okupacji hitlerowskiej utworzono w nim obóz karno-śledczy i przejściowy policji bezpieczeństwa. Obiekt wykonano z betonu i cegły, wzmocniono nasypami ziemnymi.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, dach, wnętrze wyposażenie, instalacje)

Usytuowany przy ul. Polskiej/cz. ul. Okrężnej/ w Poznaniu Fort VII, /niemiecka nazwa: Fort VII im. Columba/ zbudowany z cegły, betonu i umocniony wałami ziemnymi. Na bramie głównej wymalowany znak SS. Przy bramie od str. wewnętrznej zachowany budynek dawnej wartowni SS. Cały teren otoczony głęboką fosą o pionowych ścianach posadzka partiami z betonu. Po prawej str. górnego tarasu długi murowany barak kryty papą. Za fosą wznoszą się centralne kazamaty, które mają dwa pokłady: dolny i górny. Ten ostatni widoczny dla zwiedzających. Kazamaty centralne zajęte są na cele wojskowe. Znajdują się tam dawne cele więzienne i długie, mroczne korytarze. W dolnej kondygnacji zachowała się mała, wąska cela zwana "celą-dzwon"-cela śmierci. Górna kondygnacja kazamatów przykryta grubą warstwą ziemi. Kazamaty centralne otoczone od str. zachodniej bunkrami wewnętrznymi, wybudowanymi na przełomie XIX i XX wieku. W bunkrze nr 57 mieści się ekspozycja pamiątek i dokumentów dotycząca obozu karno-śledczego. W bunkrze nr 58, zamienionym w 1963 r. na mauzoleum znajdują się tablice pamiątkowe z nazwiskami pomordowanych więźniów. Na wały zewnętrzne prowadzą dwa wyjścia, bramy, z górnego pokładu kazamatów centralnych. Nad bramą południową usytuowany krzyż z sztucznego kamienia. Na wałach wewnętrznych zachowała się murowana z cegły "ściana śmierci". Obok tzw. "Wielka Sala"-długi i wąski bunkier pod ziemią, w którym przetrzymywano więźniów przed egzekucją.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne Cele wojskowe 1939-1944 obóz karne-śledczy i przejściowy	17. Użytkowanie obecne 1. Jednostka L W P 2. Muzeum Martyrologii.
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja 1. Rozebranie byłego budynku komendantury. 2. Prace porządkowe na terenie obiektu. 3. Drobnie prace adaptacyjne pomieszczeń do celów muzealnych 4. Postawienie krzyża. 5. Bieżące prace konserwacyjne.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Kazamaty centralne-pokład dolny i górny z cegły, pokryte grubą warstwą ziemi - nie są udostępnione zwiedzającym. Bunkry zewnętrzne z cegły i częściowo z betonu. Trzy z nich dostępne do zwiedzania. Całość otoczona głęboką fosą bez wody. Wały wewnętrzne i ściana śmierci udostępnione dla zwiedzających. Ścieżki z bortnikami, wysypane piaskiem. Na wałach trawa i krzewy. Stan pierwotny dobrze zachowany z wyjątkiem fosy. W całości stanowi pomnik-muzeum martyrologii. Dojazd z ul. Polskiej z chodnikiem dla pieszych i parkingiem.	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie 1. Tablica informacyjna przed wejściem do Fortu wymaga systematycznego odnawiania, zwłaszcza napisu. 2. Wykonanie jednolitego ogrodzenia terenu Fortu.			

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

I. Archiwum Gł. Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce. Warszawa: Akta procesu A. Greisera z 1945 r sygn. 281-285/Z/III.

II. Archiwum Komisji Histor. przy Zarządzie ZBoWiD w Poznaniu. Poznań. 1/Kartot. zamordowanych i zamęczonych w Forcie VII. syg. 203. 2/Lista zamordowanych i zamęczonych w Forcie VII. syg. 205. 3/Więźniowie obozu karno-słedczego Fort VII w Poznaniu syg. 801.

III. Archiwum Referatu Historii Partii KW PZPR w Poznaniu. Szkice i wspomnienia działaczy robotniczych z aresztowań, więzień i obozów od 1918 do 1945. syg. 51, oraz materiały dot. eksterminacji Polaków i Żydów bez syg.

IV. Archiwum Sądu Wojewódzkiego w Poznaniu: Akta procesu w spr. R. Höppnera. sygn. VIII. K. 516/48.

- wybrana

22. Bibliografia

1/Z pierwszej linii frontu. Wspomnienia./okres okupacji/ w: Biblioteka Włkp.. T. III. Warszawa 1943.

2/Strugarek S. Fort VII. Poznań 1945.

3/Wietrzykowski A. Jak ginie Polak. Ostatnie chwile i listy ofiar hitleryzmu 1939-1945. Poznań 1947.

4/Duncan M. Underground from Posen. Foreword by Nigel Somerset. London 1954.

5/Grat Z. Ostrowski W. Wspomnienia młodzieży wielkopolskiej 1939-1945. w: Documenta occupatiensis tentomicae. T. III. Poznań 1946.

6/Markiewicz W. Poznań w okresie okupacji hitlerowskiej i walki o społeczne i narodowe wyzwolenie 1939-1945. w: X wieków Poznania. T. I. P-ń. W-wa. 1956.

7/Gomolec L. Kubiak S. Terror hitlerowski w Wielkopolsce 1939-1945. Poznań 1962.

8/Gomolec L. Fort VII - miejsce kaźni. Poznań 1963/folder

9/mgr inż. Wojciechowski P. Studium histor.-arch. Fortu VII Poznań 1977

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

1/Szkic przekroju. patrz Kothe J. Die Kunstdenkmäler. Des Stadtkreiss Posen, Berlin. 1896. s. 8.

2/Deutsches Zentralarchiv in Merseburg Kartenabteilung D. Z. A. - P. III-4904.

3/Steinaecker v. H. F. Geschichte der Entwicklung Posens als Festung. Historische Monatsblätter für die Provinz Posen. XIII. 1412 nr 7/8 s. 108.

4/Wojciechowski P. Fort VII w Poznaniu. Dokumentacja historyczno-architektoniczna. Poznań 1977. s. 23 c.

5/Fototeka KZM Poznania. Fort VII. foto. Zielonacki Z. 1945

6/Fototeka KZM Poznania. Fort VII. foto. Zielonacki Z. 1945

7/Fototeka KZM Poznania. Fort VII nr neg. 392

8/Fototeka KZM Poznania. Fort VII nr neg. 624/5-8.

9/Fototeka KZM Poznania. Fort VII nr neg. 624/9.

10/Fototeka KZM Poznania. Fort VII nr neg. 624/10.

24. Uwagi różne

Fort VII jest dostępny każdorazowo dla zorganizowanych grup po uprzednim zgłoszeniu w Zarządzie Okręgu ZBoWiD w Poznaniu ul. Lampego 10. tel. 596-10. Indywidualnie Fort VII można zwiedzać tylko w dn. 1.V., 22.VII., 1.XI. w godz. od 10⁰⁰ do 16⁰⁰. Fort VII jest obiektem wojskowym, można mieć aparat fotograficzny lecz na terenie nie wolno wykonywać zdjęć. Wstęp bezpłatny. Wycieczki prowadzi przewodnik z Komisji b. Więźniów Politycznych Zarządu ZBoWiD w Poznaniu.

25. Wypełnił

mgr Wojciech Starzycki

Poznań. 7. XII. 1978 r.

26. Sprawdził

U.M.P. 14/500/75.

